

YÖNETİM BİLGİ SİSTEMLERİ DİSİPLİNİ KAPSAMINDA KALKINMA AJANSLARI UYGULAMALARINA IDEAMETRIC (ÖLÇÜCÜLÜK) YAKLAŞIMI ANALİZİ

Dr. Ahmet EFE^{a,*}

^a *Ankara Kalkınma Ajansı, İç Denetçi, CISA, COBIT-5, CRISC, PMP, Ankara TÜRKİYE*
**Sorumlu yazarın e-posta adresi: aeefe@ankaraka.org.tr*

Gönderim Tarihi: 29.04.2016 Kabul Tarihi: 08.08.2017

Özet:

Merkez kapitalist ülkelerdeki koşullar, gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerdeki şartlarla aynı nitelikleri göstermeyebilir. Ancak uygulamada, modernizm ve geleneksel kalkınmacı söylem, az gelişmiş ülkelerin merkez kapitalist ülkelerde üretilen bilginin çıktıkları olan standart ve modellemelere bağlı kalmalarına yol açacak politikalar, araçlar ve kurumları önermektedir. İdeametric (ölçücülük) tezi bu anlamda yönetsel gerçekliğin oluşumu sürecindeki durumu tespit eden bir paradigma olarak ortaya çıkmıştır. Postkalkınmacılık “postdevelopment” ile bağımlılık “dependency” teorileri benzer argümanları kullanmaktadırlar. Bu çalışmada, Ölçücülük çerçevesinde, merkez kapitalist ülkelerdeki bilgiye dayanan yönetim bilgi sistemleri (YBS), kalkınmacılık ve COBIT modeli ile ilgili analizler yapılarak yönetsel gerçekliğin oluşumuna dair bir inceleme yapılarak kavramsal ve kuramsal analizlere katkıda bulunulmakta olup, kuram olma potansiyelini yakalaması için de daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Ölçücülük, Alt-üstyapı, Düalizm, Yönetsel Gerçeklik, YBS, COBIT-5

THE IDEAMETRIC HYPOTHESIS ON THE ONTOLOGY OF MANAGERIAL REALITY OF SOCIETIES

Abstract:

The circumstances of central capitalist countries, may not demonstrate the same terms with developing and underdeveloped nations. However, in practice, modernity and development discourse, propose tools, models, policies and institutional set-ups which evolved in development of capitalism and being shaped up according to knowledge and wisdom pertinent to needs and realities of central capitalist countries. This definition which is called as Ideametric is being taken under multi-disciplined due diligence analysis. Postdevelopment and dependency theories are using similiar assumptions and hypothesis. In this study, according to the Ideametric hypothesis, some analysis are done on the domain of management information systems (MIS), regional development and COBIT model in order to unravel veils over ontology of managerial reality. And it is found that, in order to become a theory more research is needed on the domain.

Key words: Idemetric, Base-Superstructure, Dualizm, Administrational Reality, MIS, COBIT-5

1. GİRİŞ

Toplumların gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak gelişmiş ülkelerden politika araçları veya örnek yapılanmaların idari reformlarla transfer edilip edilemeyeceği, gelişmiş ülkelerdeki kuram, kavram ve modellerin gelişmekte olan ülkelerdeki durum tespiti ve analizlerde kullanılıp kullanılmayacağı tartışmalı bir konudur. Özellikle gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerin gelişmiş batı ülkelerinde uygulanan politika ve araçları taklit veya transfer etmedeki başarısızlıkları gelişmiş ülkelerin üçüncü dünya ülkeleriyle aralarındaki farkı sürekli kendi lehlerine olacak şekilde arttırması bu konuda itirazların olmasını da haklı kılmaktadır. Post kalkınmacılık ve bağımlılık teorileri bu konuları yeterli kadar detay vererek tartışmaktadırlar.

Genel olarak alt yapı eksikliği olarak ifade edilebilecek ve merkez kapitalist ülkelerin uzantısı, çevresi veya eklemlenmesi olarak adlandırılabilir olan bu durumun tanımı ve kuramsal düzlemde tanımlanmasına rastlanmamıştır. Ancak, ilk defa Akbulut (Akbulut Ö. , 2006) tarafından literatüre girmesi sağlanmış olan Ideametric (Ölçücülük) hipotezinden önce bu konuda bir teorik yaklaşımın ortaya konularak bunun isimlendirilmesi ve eleştirisi yapılmamıştı. Bu alanda akademik literatürdeki boşluğu doldurmaya yönelik olarak yapılmış olan bir iki çalışmanın ötesinde akademisyenler tarafından konunun her hangi bir analiz ve değerlendirmeye tabi tutulmamış olduğu görülmektedir. Bu nedenle de yaptığımız araştırmanın alan yazına sağlayacağı katkının önemi büyüktür.

Weick tarafından ifade edildiği gibi; teorisyenler, işlevsellik ve kullanılışından ziyade daha çok doğrulama noktasında yapılan eleştiri ve tenkitlerden dolayı sıkça önemsiz teoriler yazabilmektedirler. Bu eleştiriler tahayyül, gösterim ve teorileştirme sürecindeki tercihleri önemsizleştirdiğinden dolayı haritalama, kavramsal geliştirme ve spekülatif düşünme gibi alternatif teorileştirme faaliyetlerini azaltmaktadır. Teori, teorileştirme süreci geliştirilmeden geliştirilemez. Teorileştirme süreci de daha teori açıkça ifade edilmeden, daha öz-şuurlu olarak kullanılmadan ve bilinçli olarak doğrulamaya çalışmaktan uzak durulmaksızın geliştirilemez (WEICK, 1989, s. 516).

Bu çalışmanın amacı, Ölçücülük ile ilgili olarak teorik tabanlı bir çalışma yaparak bunun teorileştirme sürecine katkıda bulunmaya çalışmaktır. Bu yapılırken de bilimsel birikimlilik ilkesine hizmet etmesi yanında ulusal ve bölgesel düzeydeki işlevselliği ile ilgili yönlerinin dikkate alınması için özellikle kalkınma politikaları ve kalkınma ajansları gibi kurumsal yapıların Türkiye açısından gerçek anlamda kalkınmayı sağlayıp sağlayamayacağı, COBIT-5 gibi merkez ülkelerden alınan modellerin uygulanmasıyla üretkenliğin ve verimliliğin artarak yenilikçi teknolojiye dayanan üretkenliğin ve rekabetçiliğin sürdürülebilir olup olmaması noktalarından da analizler yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Ölçücülüğün henüz bir hipotez olduğu varsayımı altında çoklu analizler yapılmıştır. Zira bir teori ve kuram haline gelmesi için bir yeterli düzeyde kritiğinin yapıldığı bir alanyazın bilgisinin mevcut olması ve uygulamada belirli şartlar dâhilinde geçerliliğinde şüphe duyulmaması gerekir. Bu nedenle de KA özelinde politika ve uygulamaların değerlendirilerek sürece katkıda bulunulması önem arz etmektedir.

2.LİTERATÜR, ARAŞTIRMA PROBLEMİ VE YÖNTEM

Ölçücülük ile ilgili olarak literatür taraması yapılmıştır. Ebscohost veri tabanında sadece 3 yayına doğrudan konu edildiği ve 3 yayında da referans aldığı anlaşılan Ölçücülük, kamu yönetiminde problem belirlemenin ve çözüm paketlerinin merkez ülkelerden transfer yoluyla gerçekleşmemesi gerektiğini ifade ettiğinden dolayı merkez ülkelerde üretilmiş bir bilgi alanı olan COBIT-5 uygulamasının Türkiye’de kalkınma ajanslarına uygulanmasına karşı bir tez olarak algılanabilir. COBIT-5 yaklaşımının neticede merkez ülkelerde üretilen bilgilerle elde edilmiş olmasından ve ülkemizdeki kurumsal gerçeklikler ile ihtiyaçlara derecede cevap verebildiği ölçüde Ölçücülük paradigmasının dikkate alınmasında yarar görülmüştür.

Ölçücülük hipotezi ile ilgili olarak eleştirel düzeyde yapılan tek analiz EFE (2016) tarafından yapılan çalışmada görülmektedir. Hipotezin toplumsal gerçekliklerin salt maddi üretim ilişkileri ve üretici güçler kapsamında değil kültür, sanat, dini değerler ve tarihsel düzlemde toplumların temel karakteristiklerini veren diğer değişkenlerin de dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır. Bu da Ölçücülüğün salt anlamda tarihsel materyalizme ve ekonomik determinizme dayandırılmasından vazgeçilmesiyle olanaklı olduğu savunulmuştur. (EFE, 2016).

Bu çalışmamızda İSE hareket noktasında kalkınma ajanslarıyla (KA) birlikte gündeme gelen bölgesel kalkınma sistematığının sorunlu olduğunu ortaya koyan 2014 yılında yayımlanmış olan Devlet Denetleme Kurulu (DDK) araştırma raporundaki tespitlerdir. Bu raporda, KA ile ilgili olarak 43 tane temel sorun belirlenerek bunların düzeltilmesi için öneriler seti geliştirilmiştir. Tarafımızdan yapılan incelemede bu sorunların pek çoğunun aslında ulusal ve bölgesel dinamiklerimizde olmayan, ulusal, bölgesel ve yerel paydaşların ihtiyaçlarına cevap vermeyen anca AB müktesebatı gereğince yapılması gereken idari reformlar kapsamında KA yapılandırmasının yapılmış olması olduğu tespit edilmiştir. Bu tespiti doğrulayan DDK raporunda ifade edilen bazı sorunların kök neden analizlerinin yapılmasında yarar görülmüştür. 43 adet sorundan örnek olarak 5 tanesi seçilmiştir. Bu analizler yapılırken Kalkınma Bakanlığı tarafından sorunların düzeltilmesi amacıyla hazırlanan eylem planındaki tedbirler verilmekle birlikte COSO ve COBIT-5 modellerinden karşılaştırmalı olarak yararlanılmıştır.

2.1. Bölgeleendirme Sisteminin Doğru Yapılmadığı İddiası

Türk idari gelenekleri, kültürel, coğrafik ve sosyolojik ilişkiler gibi temel uygun kriterlere göre oluşturulmamış ve fonksiyonel olmayan bölge bölümlenmesi, bölgesel gelişme politikalarının ulusal bazda belirlenmesini engelleyebileceği gibi aynı bölgede yer alan ve birbirinden farklı özelliklere sahip illerin bir arada olması nedeniyle yerel ölçekte alınacak tedbirlerin de uygulanmasını güçleştirebilecek bir unsurdur. (DDK, et al., 2014) Özellikle birden fazla valinin YK üyesi olarak bulunduğu ve aralarında hemşericilik kültürü ve temsil kabiliyetine uygun olmayan YK yapılandırılmasının arka planındaki Düzey-2 bölgeleendirme rejimi yerelde kabul görememektedir.

Tablo 1. DDK Tarafından Tespit Edilen Bölgeleendirme Sisteminin Doğru Yapılmamış Olduğu Sorunu İçin COSO ve COBIT-5 değerlendirmesi ve Eylem Planları

DDK önerisi	COSO değerlendirmesi
Geçen 12 yıllık süre zarfında, nüfus, ekonomik yapı, ulaşım altyapısı gibi pek çok alanda yaşanan gelişmeler dikkate alınarak mevcut 26 Düzey-2 bölgesinin sınırlarının, bölge içerisinde yer alacak illerin fonksiyonel, coğrafi, ekonomik ve sosyal açıdan uyumu gözletilmek suretiyle gözden geçirilmesi gerektiği	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden kontrol ortamı alanına girmektedir. Bu kapsamda da her hangi bir kontrol zafiyetinin ortaya çıktığı tespit edilmediğinden kurumsal açıdan sorun değildir. Ancak bölgesel kalkınma açısından zafiyetlere yol açacağı ispatlanabilirse BGUS ile ilgili olarak KB açısından iç kontrol zafiyeti oluşturabilir.
	COBIT-5 değerlendirmesi
	COBIT-5 Birinci ilke olan “paydaş ihtiyaçlarının karşılanması” ve üçüncü gerçekleştirici olan “kurumsal yapılanmalar”a uygun olmadığından bir sorundur. Hangi bölgelere hitap edileceğinin belirlenmesi yönetim süreçleriyle ilişkilidir. Hangi ilin hangi illerle bölge oluşturması gerektiği de gene bölgedeki paydaşların tercihlerine bırakılmalıdır. Yoksa zoraki birliktelik öngörülmesi yönetim arızası meydana getirir. NUTS-II istatistiki sınıflandırmaya göre KA kuruluşu yapılması doğru olmayabilir. Bu konudaki karar KK tarafından verilmelidir. Başka bölgeyle birleşilmesi veya ayrılmasına müsaade verilebilmelidir. Bu da Kanun ve BKK değişikliklerini gerektirir.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
2.1 Düzey 2 Bölge sınırları gözden geçirilecektir. Buna temel oluşturmak üzere “Türkiye’de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi” çalışması güncellenecektir. 2.2 Kanun ve yönetmeliklerdeki hükümler gözden geçirilerek gerek süre gerekse şartlar bakımından esneklik artırılabilecektir. 2.3 Ajansların diğer kurum ve kuruluşlarla kuracağı ortaklıkları kolaylaştırıcı yasal zemin çalışmaları yapılacaktır.	Mevcut değil.

Kaynak: (DDK, et al., 2014) ve (KB-BGYUGM, 2014)’dan yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

2.2. Kalkınma Kurullarının Etkisizliği ve Yetersizliği İddiası

DDK tarafından görüşüne başvuru alan valiler, kalkınma kurulu başkanları ve kalkınma ajansı çalışanlarındaki hâkim ve ağırlıklı görüşün de kalkınma kurullarının etkin bir şekilde işlemediği yönünde olduğu anlaşılmıştır. Kalkınma kurullarına üye seçiminde bazı ajanslarda gönüllülüğü esas almaya yönelik son dönemdeki düzenleme ve uygulamalar olumlu karşılanmakla birlikte, kalkınma kurullarının yeterince işlememesinin arkasında yatan nedenlerin, özellikle de kalkınma kurullarının etkisiz ve yetkisiz yapılar olduğu yönündeki yaygın kanının sorgulanması gerekmektedir. (DDK, et al., 2014) KA sisteminde yerel düzeyde danışma, yönetim ve iş birliği kültürü ayaklarının en önemli ögesi olan KK’nun bu denli önemsizleşmesi ciddi bir soruna işaret etmektedir.

Tablo 2. DDK Tarafından Tespit Edilen Kalkınma Kurullarının Etkisizliği ve Yetersizliği Sorunu İçin COSO ve COBIT-5 değerlendirmesi ve Eylem Planları

DDK önerisi	COSO değerlendirmesi
Kalkınma kurullarının yapısı, işleyişi, yönetim kurulu ile ilişkileri, görev ve yetkileri ile kurulların ajansı yönlendirme fonksiyonunu yerine getirmesine yönelik somut araçların net bir şekilde ortaya konulması.	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden kontrol ortamı ve bilgi ve iletişim alanına girmektedir. KK'nın etkinliği ve bağımsızlığı için kurgusunun ve olanaklarının buna göre yapılması gerekir. Bu nedenle de hem kontrol ortamı açısından hem de etkin bir bilgi iletişim kanalı ve süreci açısından sorundur.”
	COBIT-5 değerlendirmesi COBIT-5 Yönetişim süreçleriyle ilişkili bir sorundur. COBIT-5 üçüncü gerçekleştiricisi olan kurumsal yapılanmalar açısından da sorun teşkil eder. Yapılanmanın paydaş ihtiyaçlarını kurumsal hedeflere dönüştürecek şekilde yapılması gerekir. Ayrıca yedinci gerçekleştirici olan insan, yetenekler ve yeterlilikler kapsamında da sorun teşkil etmektedir. KK üyelerinin gerekli yetenek ve yeterliliğe sahip olması sağlanmalıdır. Mevzuatta sadece KK'nın yılda en az iki defa toplanması zorunlu kılınmışken neden-nasıl toplanması ve toplantı öncesi hazırlıkları ile KK üyelerinin toplantıya katılmasını sağlayacak mali haklar gibi motivasyonların olmaması sorunun diğer boyutlarını oluşturmaktadır.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
5.1 5449 sayılı Kanunda yapılacak değişiklik ile kalkınma kurullarının yönetim kurullarındaki temsili artırılacaktır. Kalkınma kurullarının ajans çalışma programlarının belirlenmesi ve faaliyetlerinin izlenmesi konularındaki görevleri genişletilecektir. Bu kapsamda yönetim kurulunun bazı kararları için kalkınma kurullarının uygun görüşüne ya da görüşüne başvurulması düzenlemesi Kanunla yapılacaktır	Mevcut değil.

Kaynak: (DDK, et al., 2014) ve (KB-BGYUGM, 2014)'dan yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

2.3. Yönetim Kurullarının Toplanamaması Sorunu

5449 sayılı Kanun'da kalkınma ajansı yönetim kurulunun her ay en az bir kere toplanacağını belirtildiği, ancak uygulamada çoğu kez, yönetim kurulunun her ay toplanmasını gerektirecek gündem konusu bulunmadığı, genel olarak yoğun programı bulunan yönetim kurulu üyelerinin her ay toplanmakta zorlandığı anlaşılmaktadır. (DDK, et al., 2014)

Tablo 3. DDK Tarafından Tespit Edilen Yönetim Kurullarının Toplanamaması Sorunu İçin COSO ve COBIT-5 değerlendirmesi ve Eylem Planları

DDK önerisi	COSO değerlendirmesi
Her ay toplanma zorunluluğunun iki veya üç ayda bir gibi daha makul bir süreye çıkarılmasının, ancak önemli ve ivedi gündem maddelerinin ortaya çıkması durumunda, kurul üyelerinin bu sürelerle tabi olmaksızın toplantıya çağırılması.	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden bilgi ve iletişim alanına girmektedir. Yönetim kurullarının her ay mutlaka toplanmasının iç kontrol zafiyeti doğuracağı tam olarak tespit edilmediğinden sorun sayılmaz. Ancak bilgi ve iletişim açısından sorun riskler varsa bu kapsamda sorun olabilir.
	COBIT-5 değerlendirmesi
	COBIT-5 açısından bakıldığında, her ay mutlaka toplanmak gibi bir ihtiyaç yoksa telefonla veya GS'nin dolaşmasıyla iletişim sağlanabiliyorsa illa ki her ay toplanmaması bir sorun teşkil etmez. Önemli olan paydaş ihtiyaçlarının karşılanıyor olması ve toplantı yapılmasının beklentilerinin karşılanabiliyor olmasıdır. Yönetişim süreçleriyle ilişkilidir.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
7.1 5449 sayılı kanunda yapılacak değişiklik ile yönetim kurullarının toplanma sıklıkları gözden geçirilecek, yönetim kurulu başkanının acil durumlarda kurulu toplantıya çağırma yetkisi düzenlenecektir.	Mevcut değil.

Kaynak: (DDK, et al., 2014) ve (KB-BGYUGM, 2014)'dan yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

2.4. Bölge Kalkınma Planı (BKP) ve Plancıların Kalite Sorunu

BKP'nda söz konusu nitelik ve kalitenin sağlanması için de nitelikli, yeterli ve güncel veriye sahip olunmasının yanı sıra, bölge planlaması eğitim ve becerisine sahip yeterli ve yetkin personele ihtiyaç bulunmaktadır. (DDK, et al., 2014) Ancak bunun KA uygulamalarında eksikliğin devam ettiği görülmektedir.

Tablo 4. DDK Tarafından Tespit Edilen BKP ve Plancıların Kalite Sorunu İçin COSO ve COBIT-5 değerlendirmesi ve Eylem Planları

DDK önerisi	COSO değerlendirmesi
BKP'nın hazırlanması aşamasında nitelikli, yeterli ve güncel verilerle çalışmaların yapılmasının, bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik olarak BKP'nda gerekli analizlere yer verilmesinin ve bunun yanı sıra, bölge planlaması konusunda eğitim geçmiş bulunan kişilerin istihdamının sağlanması.	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden kontrol ortamı alanında personel yeterliliği ve performansı açısından kontrol zafiyeti doğurabilmektedir. Bu husus risk yönetimi çerçevesinde de değerlendirilerek gerekli kontrol faaliyetlerinin tesis edilmesini gerektirir
	COBIT-5 değerlendirmesi
	BKP, COBIT-5 beşinci gerçekleştirici olan enformasyon alanına, plancılar ise yedinci gerçekleştirici olan insan, yetenekler ve yeterlilikler alanına girmektedir. Bu anlamda BKP'nın paydaş ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanabilmesi, gerekli bilginin elde edilebilmesi ve bu işle sorumlu, hesap verecek, danışılacak ve bilgi verileceklerin gerekli nitelikleri haiz olmamaları bir sorun teşkil etmektedir. Yönetişim süreçleriyle ilişkilidir.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
9.1 Bölgesel Gelişme Politikalarının Tespiti ve Yönetişimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanacaktır. Operasyonel programların hazırlanmasına yönelik iş ve işlemler yönetmelikte tanımlanacaktır. 9.2 Bölge planlama sürecinde analizlerin geliştirilmesi ve detaylandırılması için ajanslarla çalıştaylar düzenlenerek yol göstericilik yapılacaktır. 9.3 Ajansların yıllık bir araştırma, değerlendirme programı sunmaları sağlanacak, bir sonraki planlama sürecinin bilgi altyapısının oluşturulmasına bugünden başlanacaktır. 9.4 Bakanlıkça ajans çalışanlarına yönelik bölge planı hazırlama konusunda eğitimler düzenlenmiş olup bunların sayısı ve niteliği Kalkınma Araştırmaları Merkezi ve diğer paydaş kurumların (üniversite ve STK) işbirliğinde artırılabilecektir. 9.5 Seçilmiş üniversitelerde “Bölgesel Gelişme Araştırma ve Uygulama Merkezleri”nin kurulması etüt edilecektir.	9.6 Plan ile belirlenen ana çerçeve içerisinde yeni sektörel ve tematik analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir. 9.7 Üniversitelerin bölgesel planlama konusundaki çalışmalarından ve tecrübelerinden yararlanma amaçlı eğitim, seminer gibi organizasyonlar geliştirilecektir. 9.8 Kalkınma Bakanlığının koordinasyonunda uygulamalı eğitimler düzenlenecektir. Bölgesel Planlama alanında eğitim veren üniversiteler, Kalkınma Bankası, TODAİE ve diğer kurum ve kuruluşlarla eğitim programı düzenlenmesi için çalışmalar yapılacaktır.

Kaynak: (DDK, et al., 2014) ve (KB-BGYUGM, 2014)'dan yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

2.5. Bölge Aktörlerinin Plancılığı Sahiplenmemesi Sorunu

Yerel düzeydeki kurumların bile kendi çalışmalarında ve kurumsal çalışma programlarında kalkınma ajansı tarafından hazırlanmış BKP'nı referans almadıkları ve BKP'nın yerel aktörler nezdinde her hangi bir itibarının olmadığı anlaşılmıştır. (DDK, et al., 2014)

Tablo 5. DDK Tarafından Tespit Edilen Bölge Aktörlerinin Plancılığı Sahiplenmemesi Sorunu İçin COSO ve COBIT-5 değerlendirmesi ve Eylem Planları

DDK önerisi	COSO değerlendirmesi
BKP'nın hazırlanması, uygulanması, sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi tüm aşamalarda ilgili tüm tarafların aktif bir şekilde etkin katılımının, işbirliğinin ve sahiplenmesinin temin edilmesi ve BKP'nın KA'nın değil, bölgenin planı olduğu olgusunun yerleştirilmesi.	COSO iç kontrol sistemi Kontrol bileşenlerinden bilgi ve iletişim alanına girmektedir. Gerekli bilgi ve iletişim sağlanmadığı takdirde bölge plancılığının sahiplenilmesi riske girer. Bu alandaki risklerin yönetilmemiş olması bir sorun olarak görülür.
	COBIT-5 değerlendirmesi
	COBIT-5 Birinci ilke olan paydaş ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda bölge aktörleri de kendi ihtiyaçlarına tercüman olmayan plana sahip çıkmazlar. Ayrıca dördüncü gerçekleştirici olan kültür, etik ve davranışlar alanına da girdiğinden bu alandaki kültürel ortamın sağlanması ve kurumsal değerlere olan sahiplik ile etik değerlerin benimsenmemiş olması bir sorun teşkil eder. Yönetişim süreçleriyle ilişkilidir. BKP'nın yerel paydaşlarca sahiplenmesi öncelikle YK ve KK üyeleri ve diğer paydaşlarla olan kurumsal ilişkilerin ve süreçlere katılımının sağlanmasıyla ilişkili olan bir sorundur.
KB Eylem Planı	KA Eylem Planı
10.1 Komu Bölgesel Gelişme Komitesi ve Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu gündemine alınacaktır. 10.2 Bölgesel Gelişme Politikalarının Tespiti ve Yönetişimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin yayımlanmasını müteakip uygulanması titizlikle gözetilecektir. 10.3 Bakanlık ile ajanslar arasında bölge planının uygulamasını takip etmek üzere bir komisyon kurulacak ve etkin bir şekilde çalıştırılacaktır.	10.4 Bölgelerde geniş katımlı toplantı ve çalıştaylar gerçekleştirilecektir. Bölge planı lansman toplantıları yapılacaktır. Bölge Planı hazırlık ve uygulama süreçlerine bölgede bulunan kamu kurumlarının, özel sektörün, STK'ların ve doğrudan bölge halkının katılımını artıracak mekanizmalar geliştirilecektir. 10.5 Çalışma gruplarının sürdürülebilirliğinin sağlanacak ve gruplardaki paydaşların katma değer sunacakları çalışma metodolojileri geliştirilip uygulanacaktır. Çalışma gruplarının belirli bir takvime göre sonuç odaklı kurgulanması sağlanacaktır. 10.6 İzleme ve değerlendirme süreçleri etkili olarak çalıştırılacak, kalkınma kurulları plan gözden geçirme ve uygulama süreçlerinde etken olacaktır.

Kaynak: (DDK, et al., 2014) ve (KB-BGYUGM, 2014)'dan yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Ölçücülük hipotezi ile ilgili olarak uygulanan metodolojide literatür taraması ve teorik karşılaştırmalı analiz yapılmaktadır. Bu bağlamda nesnel politika olarak kalkınma ajansları ile ilişkili disiplin olan YBS ve çerçeve model uygulaması olarak COBIT ölçeğinde analizler yapılarak modelleme yapılmasına çalışılmıştır. Bu analizler kavramsal düzlemde ve Ölçücülük teziyle olan ilişkisi çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Bu nedenle de Ölçücülük analizleri yapılırken ilişki kurulan kavram ve konuların detaylı tanımlamaları ve alt bileşenlerine girilmekten sakınılmıştır. Bu yöntem, aşağıdaki şekilde kategorize edilebilmiştir:

1. Bilimsel disiplin alanı olarak YBS ile ilişkilendirilecektir. Buna göre merkez kapitalist ülkelerdeki üretim sürecinde ortaya çıkan bilgi birikimi ve üretici güçlerin ihtiyacını temsil eden YBS disiplininin tarihsel açıdan vardığı noktada gelişmekte olan ülkeler açısından YBS'nin konumlandırılması analiz edilerek yönetsel gerçekliğin oluşma evrelerine dair bir modelleme yapılacaktır.
2. YBS kapsamında sayılan pratik çerçeve ve standartlar arasından COBIT-5 modeli ele alınarak bu modelin gelişmekte olan ülkelerdeki uygulanabilirliği teorik ve kavramsal düzeyde analiz edilecektir.
3. COBIT-5 modelinin uygulama alanlarından birisi olarak bölgesel kalkınma ajansları ele alınacak ve bu ajanslar ile ilgili kamu politikası da politika penceresi yaklaşımıyla analiz edilerek COBIT-5 çerçevesinin kalkınma ajanslarına modellenilebilirliği irdelenecektir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE/VEYA TARTIŞMA

Ölçücülük tezine göre; toplumsal gerçeklik açıklanırken, merkez ve çevre kapitalist ülkelerin üretici güçleri arasındaki gelişkinlik farkından oluşan zaman mesafesinin, kavramsal çerçevenin kurulması ve araştırma yönteminin belirlenmesinde bağımsız bir değişken olarak düşünülmesi gerekmektedir. Bu mesafe, üretim örgütlenmesinin yapısal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İncelemelerde araştırma yöntemini; merkez kapitalist ülkelerde üretilen ve bunlarda tek hakim olan Hristiyanlık dini ve kültürünün etkisinde oluşturulan kavramların ve kuramların ideal, değişmez hatta aşkın olarak alınması, bu ideal, aşkın kavram ve kuramların temel özelliklerinin her yerde ve her zaman geçerli bilimsel doğrular olarak kabul edilmesi ve bunlara ulaşma derecesinin belirlenmesi olarak Akbulut (Akbulut, 2006) tarafından tanımlanmış bulunan ölçücülük kavramı paradigma anlamında ele alındığında, kalkınma ajanslarının ihdası ve bu anlamdaki bölgesel politikanın transfer yoluyla uygulanmaya çalışılması için de aynı gerçekliği koruyabildiğini söylemek olanaklıdır.

Özünde toplumsal ve ekonomik gerçeklerin yönetsel gerçekliği belirleyebileceği dolayısıyla farklı toplumsal ve ekonomik gerçekliklerin gereği olan yönetselliklerin aynı aşamadan geçmeden aralarında ciddi zaman mesafesi bulunan toplumsal ve ekonomik gerçekliklere idari reformlar yoluyla yönetsel gerçeklik olarak sunulmaması gerektiği anlamında olan Ölçücülük hipotezi, henüz yaygın bir şekilde kullanılmamış olmasından dolayı paradigma olarak ifade etmekte zorlanmakla birlikte paradigma potansiyeli gösterdiği düşünüldüğünden dolayı bu kapsamda değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Kapitalist üretim biçimi ile ölçek ekonomilerine geçerek tam rekabet şartlarında her türlü üretim faktörlerini etkin olarak kullanabilen gelişmiş ülkelerin yönetim sorunlarına çözüm olarak buldukları yöntemlerin bu aşamalardan geçmeyen gerekli kurumsal kültür ve bilgi düzeyine ulaşmamış ve kendi dinamikleri ile ayakta duramayan başka gelişmekte olan ülkelere reçete olarak sunulması durumu toplumsal gerçeklikler ve paydaşların ihtiyaçları ile uyuşmayabilir. Örneğin analogi mantığı kullanılarak farklı ölçülerdeki birisine dikelen elbise metaforuna (Akbulut, 2006, s. 186) benzer bir şekilde başı ağrıyan birisinin kendisini tedavi ettiğini iddia ederek başka başı ağrıyanlara baş ağrıların nedenlerini analiz ve teşhis etmeden baş ağrılarına doğrudan ve sorun çözücü tek ilaç olarak sunulması ve özellikle başı ağrıyan ancak doktor teşhisi yaptırma ve buna göre gerekli ilaçları tedarik etme bilinci veya ekonomik/sosyal imkânı yetmeyenlerin psikolojik olarak abi konumunda gördüğü herkesin önerilerini dikkate almak zorunda olduklarını hissetmeleri bu duruma örnek teşkil edebilmektedir.

Akbulut tarafından (Akbulut Ö. Ö., 2003) Türkiye’de aydın sorunu teşhisinde kullanılan “ölçücülük, belli yapıları, kurumları, kavramları veya kuramları ideal, değişmez hatta aşkın olarak alan, bu aşkın, ideal yapı, kurum, kavram, kuram veya olguların temel özelliklerini her yerde ve her zaman geçerli bilimsel doğrular olarak sunan ve bunlara ulaşma derecesini belirlemeyi bilimsellik olarak gören tüketici bilim anlayışı odaklı bir yöntem” olarak tanımlanmıştır. Akbulut’un burada ön plana çıkardığı husus ise, merkez kapitalist ülkelerde üretilen kavram ve kuramların ülkemiz gibi gelişmekte olan çevrelerde aşkın olarak dikkate alınmasından dolayı bilim adamlarının kendi çalıştıkları nesnelere yabancılaşarak üretkenliklerinin yitirilmesi ve bir toplumsal yaşayış ve bilinç sorununa dönüşerek kısırlaşma sorununu doğurduğu iddia edilmektedir. Bu noktadan hareketle ideametric olarak adlandırılan ölçücülüğün farklı kavram ve nesnelere uygulanabilirliği de ispatlanmış olmaktadır (Akbulut Ö. Ö., 2003). Yani tüketici bilim anlayışı odaklı yöntemden dolayı kendi toplumsal

gerçekliklerine ve dinamiklerine detaylı bir şekilde nüfuz edemeden kendi tarihsel geçmişi ve birikimiyle yabancılaştığı gibi, merkez kapitalist ülkelerin doğrudan yönetsel gerçeklikleri üzerinden analizler yapıldığından dolayı da gerek anlamda merkez kapitalist ülkelerdeki ideal durum ve somut uygulamanın alt yapısını da tam olarak öğrenememektedirler. Bu nedenle meydana gelen kısırlıktan dolayı da üretken bilimsel çalışmalar yapılamamaktadır.

Bu çalışmada ölçücülüğün epistemolojideki yerinin betimlenmesi için tarihsel materyalizm, din ve kültür, yönetimi bilgi sistemleri, COBIT ve kalkınma politikaları çerçevesinde analizler yapılacaktır. Bu analizlerde dikkat çekilmesi gereken bir husus da bu analizlerin yapılması noktasında merkez kapitalist ülkelerin kendi koşullarında ürettikleri bilginin çıktıları olan paradigma, model ve betimlemelerin kullanılmasının ölçücülük açısından bir mecburiyeti ortaya koymasıdır. Buna göre bakıldığından ölçücülüğün de kendi içerisinde kendisiyle yabancılaştığı (self-alienation) söz konusu olabilse de bu noktadaki eksiklik veya durumsallık, araştırmanın sınırlılığını oluşturabilecek bir zayıflık olarak değerlendirilebileceği de dikkate alınarak yukarıdan bakan ve dolayısıyla resmin bütününe ortaya koyabilen bir çalışma olmasına gayret edilmiştir.

YBS kapsamında bilgi toplumu ile ilgili olarak yapılan analizlerde de alt yapı-üst yapı ilişkileri ve teorik toplumsal modeller incelenmektedir. Bu kapsamda Christian Fuchs tarafından yapılan bir araştırmada, alt yapı ile üst yapının birbirlerini ortaklaşa belirledikleri varsayımına dayanan bir diyalektik toplum sistemi modeli oluşturulabilmiştir. Fuchs, sürdürülebilir bir bilgi toplumunu belirlemede indirgemeci, bütüncül, düalist, ve diyalektik dünya görüşlerine dayanarak bu farklı yaklaşımların alt yapı ve üst yapı arasındaki ilişkilerin algılanmasında dayalı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Buna göre indirgemeci yaklaşımlar, ekolojik, teknolojik ve ekonomik değişkenleri bilgi toplumundaki temel sürükleyici güç olarak görmektedirler. Buna göre, literatürde sıkça rastlanılmayan Projeksiyonist yaklaşımların politika ve/veya kültür gibi üst yapı öğelerinin belirleyici olduğunu kabul etmekte olduğu bilinmektedir. Düalist yaklaşımlar da sürdürülebilir bilgi toplumunun çoklu amaç ve boyutlarını belirlemektedirler ancak, bu amaç ve boyutların uygun olup olmadığı ve bunlar arasındaki ilişki ortaya konulmamaktadır. Bu düalist modeller literatürde en çok rastlanan modellerdir. Bu üç modele alternatif olarak katılımcı, işbirlikçi ve sürdürülebilir bilgi toplumunun diyalektik bir nosyonu da geliştirilmiştir. (Fuchs, 2010)

4.1. Ulusal Kalkınmacılık ve Ölçücülük

İktisadi kalkınma modelleri bilimsel disiplin alanı olarak kalkınma modellerini, büyüme teorilerini, klişe ve jargonlarını merkez ülkelerden ve bu kapitalist kalkınmış ülkelerin egemen olduğu ulus üstü kurumların politika önerilerinden aldığından dolayı Ölçücülük bu anlamda dikkate alınabilecek bir paradigma olarak göze çarpmaktadır.

Bölgesel kalkınmacılık ve bununla ilgili Türkiye politikasının gelişmiş AB ülkelerinden transfer yoluyla aktarılmış olduğu ve dolayısıyla Ideametric açısından ele alınabilecek bir konu olduğuna girilmeden önce, kalkınma aşamaları ve bunların Ideametric ile ilişkisinin kısaca ortaya konulması gerektiği düşünülmüştür. Bu amaçla da alt yapının üst yapıyı belirlediği konusunda “ekonomik deterministik bir yaklaşıma sahip olan Organski”nin (Ferkiss, 1966, s. 133) yaklaşımını ortaya koymakta yarar görülmüştür.

Organski’ye göre kalkınmadaki yönetsellik politikasının dört aşaması vardır (Ferkiss, 1966, s. 132):

1. İlkel birliğin politikası
2. Endüstrileşme politikası
3. Ulusal refahın politikası
4. Bolluğun politikası

Bu aşamaların belirli bir sırayla gerçekleştiği belirtilmiştir. Ancak bu aşamaların tam olarak ne olduğunun ve bu aşamalarda yaşanan sorunların neler olduğunun tam olarak ifade edilmemiş olmasının zayıf yönler olarak literatüre girdiği ifade edilmektedir. Bazı ülkelerin ciddi bir şekilde fakir olması veya ne derecede yardıma ihtiyaçları olup olmadığı dikkate alındığında hangi problemlerin ne şekilde çözülmeye çalışıldığının pragmatik ve duruma bağlı “ad hoc” bir temelde kararlaştırılması gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla bir ülkenin kalkınmış olup olmadığı onun tüm problemlerinin çözülmüş olup olmadığına bağlıdır. Problemler arasındaki ilişkisellik olabilir fakat her ulusun kendi yapılandırılmasıyla ilgili şekillerin bir parçası olarak düşünülebilir. Ünlversal düzlemde şemalaştırmaya imkân ve ihtiyaç yoktur. (Ferkiss, 1966, s. 132)

Burada, Ölçücülük tezlerinden birisi de; “toplumların ekonomik gelişmişliklerinin gerektirdiği yönetsel gerçekliklerin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklı alanlarda ortaya çıkmasından dolayı bir zaman mesafesi “time lag” gerekir” şeklindedir. Buna göre zaman mesafesinin doğrulanması durumunda bu anlamdaki tezin de doğrulanabileceği düşünülmektedir. Literatürde zaman mesafesi ile ilgili olarak sosyal bilimlerde aşağıdaki yaklaşım ve kullanım alanlarının mevcut olduğu tespit edilmiştir. Buna göre;

1. Kamu politikalarının uygulanması ile etkilerinin doğması arasındaki zaman mesafesidir ki daha çok iktisatçılar tarafından kullanılmakta olduğu anlaşılmaktadır.
2. Demokratikleşme için modernleşmenin öncelikle yaşanmasını gerekli kılan zaman mesafesidir. Hangisinin daha önce olabileceği ile ilgili pek çok tartışma olmakla birlikte
3. Devlet teorisi de her ülkenin kendine has bir gidişatı ve gelişimi olduğunu savunmaktadır. (Essays, 2013) Bu anlamda merkez kapitalist ülkelerle gelişmekte olan fakir ülkeler arasındaki gelişmişlik zaman mesafesine örtülü olarak atıf yapıldığı söylenebilir.
4. Max Weber’in geleneksel ve karizmatik liderliklerin zamanla yerini rasyonaliteye bırakacağı tezi de bu modernizasyon teorisiyle paralellik göstermektedir.
5. İşlevsellik teorisinin kurucusu olan Durkheim tarafından canlıların gelişiminin sosyal düzene uyarlanmasıyla ilkel toplulukların da endüstriyel toplumlara dönüşmek için basitten daha karmaşığa doğru aşamalı dönüşümler yaşamaları gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre, canlılardaki gibi toplumların ve kültürlerin zaman boyunca nasıl değiştiği açıklanmaktadır.

4.2.Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Politika ve Uygulamaları Kapsamında Ölçücülük Analizi

Küreselleşme ve yenilikçi teknoloji ile birlikte iletişimin giderek yoğunlaştığı ve hızlandığı günümüzde geline nokta, her sektörde değişen stratejik bilgiyi yeniden üretebilmenin, bu süreci üretken bir şekilde yeniden işleterek diğer aktörlere yön verebilmenin temel üretim faktörlerinden birisi olarak kabul edilebilecek düzeyde kaçınılmaz olarak derinleşme, yoğunlaşma ve yaygınlaşma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Kuşkusuz bu durum, tarihsel düzlemde toplumların birbirilerinden yararlanarak geliştirdikleri üretken bilginin oluşturduğu teknik bilgi birikiminin bir sonucudur. Stratejik bilgiyi yeniden üretemeyenler ve yenilikçi üretken teknolojilere hâkim olamayanların üretim araçlarına da söz geçiremez hale

gelmelerinden dolayı gelişmiş merkez kapitalist ülkelere karşı üretkenliklerini ve dolayısıyla bağımsızlıklarını yitirebildikleri anlaşılmaktadır. Bu da gelişmekte olan ülkelerin merkez kapitalist ülkelere sürekli bağımlı hale gelmesine ve bir tüketici konumunda kalmalarına neden olmaktadır. Kapitalizmin teknik bilgisinin pazarlama ve stratejik yönetimle birleşmesinin sonucunda gelişmekte olan ülkelere karşı elde edilmiş olan avantajlar, onların akademik, teknik ve idari bilginin yeniden üretkenliği açısından da merkeze oturtmaktadır. Günümüzde gelişmiş kapitalist batı ülkeleri ile çevre ülkeleri arasında devam edegelen ilişki bu şekilde açıklanabilir.

Bilgi üreticileri ile bilgi çıktılarının tüketicileri arasında meydana gelen mücadelede önde olabilmeyi sürdürülebilir kılanlar, kuşkusuz rekabette, yatırımda, yenilikçilikte ve dolayısıyla verimlilik ve etkinlikte daha ileri düzeyde performans göstererek geriden gelenler tarafından takip edilmeye çalışılmakta ve ilişkilerde belirleyici olabilmektedirler. Merkez kapitalist ülkeler bu üstünlüklerini koruduklarından dolayı ihtiyaçları ve kuralları belirleme noktasındaki hegemonyalarını sürdürebilmektedirler.

Teknolojideki yenilikçi ürün ve çözümlerin giderek vazgeçilemeyecek düzeyde hayatın her alanında yoğunlaşması ve yaygınlaşması, tüm örgütlerde olduğu gibi kamu kurum ve kuruluşlarında da hızlı bir elektronik dönüşümü tetiklemiş ve bu süreç artan bir hızda devam edegelmektedir. Merkez kapitalist ülkeler de bu noktadaki ihtiyaç çeşitlendirmesi ve ürün farklılaştırmasıyla çevre ülkelerden sürekli kaynak transferi sağlayabilmektedirler.

Hizmetlerin ve ilgili oldukları iş süreçlerinin elektronik ortamda daha verimli yürütülebiliyor olması, bu alandaki bilgiyi stratejik hale getirdiğinden dolayı bilgi, belge ve kayıtların da sanal ortamlarda üretilmesi, işlenmesi ve yönetilmesinde olduğu gibi, zamanla idarelerin yönetim, sevk ve kontrolünün de BT süreç ve yönetim teknikleriyle üzerinden yürütülmesi noktasındaki tercihlerinin artmasına yol açmaktadır. Ancak yenilikçi teknoloji ve stratejik bilgiyi üretme yetkinliğine sahip olmadıkça daha eski teknoloji ve teknikler anlaşılıp uygulanmaya konulmadan önce daha yenilikçi teknik ve teknolojiler çıkarılmakta ve bu şekildeki bağımlılık bir devinim haline gelebilmektedir. Üst gelir grubuna çıkararak orta gelir tuzağından kurtulabilmek de bu anlamda Türkiye ve gelişmekte olan diğer ülkeler için ayrı bir öneme sahip olmaktadır.

BT aracılığıyla kurumlarda yapılan sevk, idare ve kontrolün daha verimli ve ekonomik olması, kamu sektöründe yapılan denetim ve kontrollerin de BT araç ve teknikleriyle yoğun bir biçimde bilişim alanına kategorik bir şekilde zamanla kaymaya devam etmesiyle birlikte bu alanda bilişim tabanlı uzman programlara, standart ve teknikler ile BT alanında yetkin olan personele olan ihtiyacı arttırıcı bir faktör olabilmektedir. Bununla birlikte bu bilgiye sahip olamayan veya dezavantajlı bulunanlar mevcut rekabetçi ortamda daha da mahrum kalabilmekte ve elitlerle alt sınıflar arasındaki uçurum da artabilmektedir. Bu gerçeklikler kuşkusuz bir taraftan bu alandaki bilimsel araştırmaların yaygınlaşmasına ve yönetimin bilimsel disiplin nesnesinin içerisine BT’ nin de girmesine yol açtığı gibi diğer taraftan kamu tarafından kalkınma politikalarıyla dezavantajlıların donanımlarının güçlendirilmesi ve zayıfların daha da sömürülmemesi için gerekli olan politika ve kurumsal yapılandırmaları güçlendirmesinin gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Kamu-özel fark etmeden her türlü kurumda üretilen ve tüketilen bilginin işletme süreçlerinde etkisi olan Yönetim Bilgi Sistemi (YBS) disiplini alanında meydana gelen bu gelişmeler, oluşturduğu bilgi birikimi ivmesiyle uluslararası kabul görmüş pek çok standardın da

gelişmesine ve uygulamalarının giderek yaygınlaşmasına neden olmakta ve hatta kamu yönetimi alanına da sıçrayabilmektedir. Denetim, kontrol, güvenlik, gizlilik, mahremiyet, yönetim ve yönetişim konseptlerini barındıran çerçeve ve standartların farklılaşması ve giderek bilişim teknolojilerinin kamu-özel ayırımı olmaksızın her alanda kaçınılmaz bir şekilde yaygınlaşması ile birlikte bilişim yoğunluklu farklı bir sanal kulvara doğru meydana gelen ilerlemeler kaçınılmaz hale gelmiştir.

Küresel eğilimler ve AB müktesebatının gerekleri ışığında, Türkiye açısından geleneksel plancılıktan vazgeçilerek yerel sivil, özel, akademi ve kamu sektörünün yönetişimine dayanan planlama kültürü kalkınma ajansları ile bölgesel kalkınmacılığa yansıtılmıştır. Türkiye’de 2006 yılında “yönetişim” paradigması üzerine kurgulanan kalkınma ajansları (KA), AB ilerleme raporlarındaki tespit ve önerilere uygun bir şekilde 5449 sayılı Kuruluş Kanunu ile ortaya çıkmış olmakla birlikte pek çok gelişmiş ülkede yaygın olarak kullanılan bölgesel gelişme ve sosyal-ekonomik dinamiklerin verimli bir şekilde harekete geçirilmesine olanak tanımayı amaç edinen küçük ölçekli kamu kurumlarıdır.

Bölgesel kalkınma teorisinde yaşanan dönüşüm, politika tasarımları ve uygulamalarını da etkilemiştir. Türkiye’nin bölgesel kalkınma politikaları da, sadece kendi toplumsal ve ekonomik gelişmelerinden değil, aynı zamanda Avrupa ülkelerindeki deneyimlerden ve bölgesel gelişme paradigmasında yaşanan dönüşümlerden de etkilenmiştir. (Keskin & Sungur, 2010)

Türkiye, Avrupa Birliği’ne adaylığının tescil edildiği 1999. yılında gerçekleşen Helsinki Zirvesi sonrasında hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgelerinde, bölgesel kalkınmaya yönelik idari örgütlenmenin oluşturulması için gerekli düzenlemelerin yapılacağı orta vadeli yapılması gerekli düzenlemeler arasında yer almaktadır. 2003 Yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde (DPT, s. 15) Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu başlığı altında aşağıdaki hususlar (taahhütler) özellikle belirtilmiştir:

- Ulusal Kalkınma Planı ve NUTS-2 düzeyinde bölgesel kalkınma planları hazırlanması suretiyle, bölgesel farklılıkları azaltmayı amaçlayan bir ulusal ekonomik ve sosyal uyum politikasının geliştirilmesi,
- Bu başlık altındaki müktesebatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi,
- Bölgelere yönelik kamu yatırımlarına ilişkin öncelik kriterlerini ortaya koyan çok yıllık bütçeleme usullerinin oluşturulması,
- Bölgesel kalkınmayı yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi.

Yukarıda belirtildiği şekilde Avrupa Birliği üyelik sürecinin ve müktesebat uyumunun bir gereği olarak AB kaynaklı paradigmalarda doğrultusunda politika transferi yoluyla katılım öncesi mali yardımın yönelimlerini de etkileyecek şekildedir.

AB’nin bölgesel gelişme politikası ve uygulamalarına paralel yeni bir yaklaşımın benimsenmesinin, AB kaynaklarının etkin kullanımını sağlayacağı gibi tam üyelik sürecini de hızlandıracağı düşüncesi KA kuruluşunda etki eden bir unsurdur. (Akin, Dulupçu, Külerü, Sarı, & Bİngöl, 2006)

5449 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde belirtildiği gibi, Katılım Ortaklığı Belgesi temelinde, AB’ye ekonomik ve sosyal uyum sürecinin çerçevesini oluşturan ve 2004-2006 dönemini içine alan Ön Ulusal Kalkınma Planı, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı tarafından hazırlanarak Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından onaylanmıştır. Ekonomik

ve sosyal uyumun en önemli yatay önceliği olarak bölgesel gelişmeye ağırlık veren Plan’da, finansman desteğinin en geniş olduğu alan bölgesel gelişme olarak tespit edilmiştir. Plan’da yönetim otoritesi olarak DPT Müsteşarlığı belirlenmiş olup bu alandaki program ve projelerin yönetimine ilişkin görevlerin bölgesel düzeyde örgütlenmiş olan kalkınma ajanslarına (KA) devredilmesi öngörülmüştür. (TBMM, 2006)

5449 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde belirtildiği gibi, Kalkınma ajanslarının oluşturulması ile bölgesel gelişme alanında AB müktesebatına uyum için çok önemli bir adım atılacağı ve Katılım Ortaklığı Belgesinde (KOB) taahhüt altına alınan yükümlülüklerinden ekonomik ve sosyal uyum alanındaki en önemlilerinden bir tanesinin yerine getirileceği ifade edilmiştir. (TBMM, 2006)

Ajansların kuruluşu ve işler hale getirilmesiyle AB katılım öncesi hibeleriyle desteklenen bölgesel programların yerelde kalkınma ajansları tarafından koordine edilmesinin planlandığı 5449 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde açıkça dile getirilmiştir. Gerekçeye göre; Ajanslar, bu alanda çok önemli bir ihtiyacı karşılayacak ve gelecekte genişleyerek devam etmesi beklenen AB destekli bölgesel kalkınma programlarının yereldeki uygulama ve koordinasyon altyapısını meydana getireceği gerekçelerde açıkça ifade edilmiştir. (TBMM, 2006)

5449 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde yer verilen aşağıdaki hususlar da KA kuruluşunda temel etkenlerden en önemlisinin, AB uyum süreci olduğunu teyit eder niteliktedir:

“AB ile müzakerelerin başlaması halinde bölgesel gelişme için tahsis edilecek kaynakların katlanarak artacağı düşünülmektedir.... Diğer taraftan, 2004 yılı İlerleme Raporunda da AB’nin bölgesel politikasına uyum sağlanması ve bölgesel politikaların uygulanması amacıyla, merkezi ve bölgesel düzeyde yeterli kapasitenin oluşturulması gerektiği hususu yeniden vurgulanmıştır... Ajanslar bu alanda da çok önemli bir ihtiyacı karşılayacak ve gelecekte genişleyerek devam etmesi beklenen AB destekli bölgesel kalkınma programlarının, yereldeki uygulama ve koordinasyon altyapısını meydana getirecektir.” (TBMM, 2006)

KA modeli, AB ülkelerinden referans alınarak yine Türk idari geleneğine uymayan ve hala hem bürokratik ve hem de akademik çevreler tarafından bile tartışıldığı halde uygunluğu konusunda ciddi şüphelerin izale edilmemiş olduğu bilinmektedir. (Öztürk, 2009) Bu husus Devlet Denetleme Kurulu (DDK) raporuna konu edildiği gibi, Kalkınma Uzmanlarının tezlerine de konu edilerek alternatif mekanizmalar önerilmiştir. (Aykın, et al., 2014)

Dolayısıyla, 5449 sayılı Kanun gerekçesinden de açıkça anlaşılacağı üzere yerelden olan bir ihtiyaçtan ziyade merkez ülkelerde üretilmiş olan mekanizma ve modellerin doğrudan politika transferi kapsamında değerlendirilebilecek şekilde ülkeye transfer edilmesi nedeniyle uygulamada pek çok sorun yaşanabilmekte ve bunların çözülmesi için geçen zaman içerisinde yapılan araştırmalar ve mevzuat değişiklikleri dikkate alındığında bunun için gerekli olan işlem maliyetinin giderek arttırdığı da söylenebilir.

Tablo 6. Bölgesel Kalkınma Yaklaşımlarındaki Değişim

ODAK NOKTASI	ARAÇLARI
1960'lardan 1980 başlarına kadar	
<ul style="list-style-type: none">• Mobil üretim yatırımları• Yerelin dışındakileri çekme• Doğrudan yabancı sermaye yatırımı çekme.• Büyük altyapı yatırımları yapma. (Sadece kamu sektörü)	<ul style="list-style-type: none">• Üretici yatırımcılar için büyük hibeler, vergi istisnaları, yatırım sübvansiyonları.• Sübvansiyon edilmiş büyük altyapı yatırımları.• Ucuz emek istihdamı gibi tekniklerle üretim maliyetlerinin düşürülmesi
1980'lerden 1990 ortalarına kadar	
<ul style="list-style-type: none">• Mevcut işletmelerin korunması ve büyütülmesi.• Belirli sektörler veya belirli alanlara daha fazla odaklanarak bölge dışından yatırım çekmeye sürekli olarak ağırlık verme. (Kamu sektörünün liderliğiyle)	<ul style="list-style-type: none">• Bireysel işletmelere doğrudan ödemeler.• İşletme kuluçkaları/iş alanları.• KOBİ'lere danışmanlık ve eğitim.• Teknik destek.• İşletme kurma desteği• Hem ağır hem hafif altyapı yatırımı.
1990'ların sonlarından günümüze	
<ul style="list-style-type: none">• Bütün işletme çevrelerini favori hale getirme.• Yumuşak altyapı yatırımları. (Örneğin; insan kaynaklarını geliştirme, düzenleyici iyileştirme).• Kamu/özel ortaklıkları(PPP).• Kamu yararına yönelik özel sektör yatırımlarının desteklenmesi.• Topluluklar ve potansiyel yatırımcılar için yaşam kalitesinin ve güvenliğinin geliştirilmesi.• Yerel ekonomide karşılaştırmalı üstünlükleri geliştirerek, hedeflenmiş alanlara dışardan yatırım çekme.• (Genellikle, kamu sektörü liderliğiyle)	<ul style="list-style-type: none">• Yerelde yatırımcılar için kolaylaştırılmış bir iş ortamı sağlamaya yönelik bütüncül yaklaşım.• Yerel firmaların büyümesini teşvik etmeye odaklanma.• Toplum arasında ağlar ve ortaklıklar oluşturma.• İşbirliğine dayalı işletmeler arası ilişkilerin geliştirilmesi• İşgücü geliştirme ve hafif altyapının tedariki.• Yaşam kalitesini iyileştirmeyi destekleme• İmalat sanayine olduğu kadar, hizmet sektörlerine de odaklanma.• Ekonomik olarak birbirine bağlanmış kümelenmelerinin kolaylaştırılması

Kaynak: (Urban Development Unit, 2003, s. 7) den alınmıştır.

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere, gelişmiş batı ülkelerindeki toplumsal ve ekonomik gerçeklikler ve onların gereği olarak yönetsel gerçekliklerin konumlanması tarihsel olarak verilebilmektedir. Artık gelişmiş ülkelerde “günümüzün gereği neyse onlara odaklanalım” şeklindeki yaklaşımların ortaya çıkardığı yönetsel gerçekliklerin farklı toplumların toplumsal ve ekonomik gerçekleriyle uygun düşmeyebileceği mantıksal açıdan kabul edilebilir.

İktisadi kalkınma, bölgesel gelişme, ekonomik plancılık, bilişim, yönetim gibi burada kullandığımız paradigmlar da neticede merkez ülkeler tarafından üretilmiş ve biz çevredekiler de farklı konumlarımız, toplumsal-tarihi şartlarımız ve teknik bilgi düzeyimizdeki farklılıklara göre farklı şekillerde ele alınabilmektedirler. Bu, merkezin kendi şartlarında doğal sürecinde ürettiği bilginin çevredekilerin kendi algılayışına göre yaptığı tasnife göre kendisine doğrudan uydurmaya kalkmasından da kaynaklanabilmektedir. Örneğin, Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında (10. BYKP) özellikle küresel değerler zincirlerindeki değişimlerden üretim yapısı ve hizmet sunum biçimlerinin farklılaşmasından bahsedilerek yenilikçi teknolojilere dayanan üretim tarzı ile hizmet sektörünün artan öneminden ve yeni sektörlerden bahsedilerek planlama gerekçeleri ortaya konulmaktadır. Bu durum planlama kültüründe olduğu gibi ekonomiye müdahale araç ve yöntemleri, politika şekilleri ve kurumsal yapılanmalara kadar gelişmiş ve en iyi olarak bilinenlere karşı meydana gelen özenti yönetsel gerçeklikleri zorlamaktadır.

Hâlbuki mevcut özentilerin çoğu politika ve yönetsel önlemler yoluyla değil, teknik, beşeri, ekonomik ve tarihsel düzlemde meydana gelen gelişmelerin oluşturduğu bilgi birikimi ve toplumsal gelişmeyle ilişkilidir. Sürdürülebilir büyüme, yeşil ekonomi, kümelenme, simbiyoz, yenilenebilir enerji, ölçek ekonomileri ve yüksek teknolojiye dayalı üretim de benzer şekildeki aşamalardan geçmiş olan belirli bir toplumsal gelişmişlik ve insan kapasitesiyle birlikte kapitalist piyasada ciddi sermaye birikimi gerektirmektedir. Yani piyasadaki rekabetçilik kapasitesi ile inovasyon tabanlı ekonomiler idari önlemlerle desteklenebilirler ancak belirli düzeyde piyasa aktörleri ve ekosistem oluşmamışken tek başına politik ve idari önlemlerle meydana getirilemeyeceğinden bu maksatla harcanan kam kaynaklarının israf edilmesi ve hatta doğal piyasa koşullarının bozguna uğratılması da söz konusu olabilir.

4.3.“Politika Penceresi” ile Ölçücülük

Kingdon’a göre problemler, kamu politikaları ve siyasetten oluşan üç farklı akımın belli bir anda ve belli bir konuda kesişmesiyle politika pencereleri açılır. Politika pencerelerinin açılmasıyla birlikte bazı toplumsal problemler gündeme alınır ve bunlara yönelik kamu politikaları geliştirilir. (Akdoğan, 2011)

Bu bağlamda dikkate alındığında AB üyelik siyasetinin bölgesel dengesizlikler ve kamu fonlarının merkezden etkin bir şekilde tahsis edilememesi vb. gibi problemler kalkınma ajansları ile ilgili kamu politikasının meydana gelmesiyle politika penceresi oluşmuştur. Türkiye KA yapılanmasının AB süreciyle ilişkilendirildiği pek çok akademik araştırma yapılmış ve bu yöndeki değerlendirmeler de doğrulanmıştır. (Eryılmaz & Tuncer, 2013)

AB, daha önceleri bölgelerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine önem verirken; yeni dönemde bölgelerin rekabet gücünün artırılması yönünde bir strateji benimsemiştir. Yani, KA aslında iddia edildiği gibi bölgesel kalkınmayı arttırmakla değil bölgeleri ekonomik açıdan cazip kılmakla görevlendirilmiştir. Bu durum, kalkınma anlayışının da değiştiğini göstermektedir. Kalkınma anlayışında merkezden (yukarıdan) yürütülen ulusalcı boyut yerine yerelden (aşağıdan) gerçekleşecek küresel boyut hedeflenmekte ve gönüllülükten ziyade zorunluluk esasına dayanan bir politika transferinden bahsedilebilir. (Övgün, 2008) Burada da yerelin mi yoksa merkez kapitalist ülkelerin yeni pazar ihtiyaçlarının mı belirleyici olduğu hususu araştırılmalıdır.

Bunun yanı sıra, KA uygulamalarının Avrupalılaştırma bağlamında ele alındığı ancak, ulusal çıkarlar doğrultusunda buna benzer uygulamaların doğrudan uygulanması yerine AB ile müzakere edilerek kalkınma politikalarının şekillendirilmesinin tamamen Birliğe bırakılmaması gerektiğini göstermektedir. Türkiye, AB karşısında tek yönlü etkiye açık, ödev yapan ve karşılığında mali yardım bekleyen bir anlayıştan vazgeçip, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya ve çapraz yüklemeler dâhil bütün seçenekleri içeren çok düzlemli yönetim anlayışını benimsemelidir. AB’ nin kendi üyeleri için öngördüğü Yapısal Fonlar ile Uyum Fonunun başarısı tartışılmakta ve İngiltere’de Kalkınma Ajansları kaldırılması gibi klasik bazı araçlardan vazgeçilmektedir. Dolayısıyla, müktesebatın uyarlanması için verilen mali fonların nitelik ve nicelikleriyle, getirilen külfet kıyaslanması, AB tarafından önerilen yöntemlerin en uygun yöntem olup olmadığı sorgulanması gerektiği ve müktesebatın uygulanmasında daha az maliyetli alternatif yöntemlerin bulunması halinde de konunun AB ile müzakereye açılması gerektiği bazı araştırma sonuçlarında ifade edilmektedir. (Çimen, 2013, s. 80)

Ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel ve coğrafi fırsat eşitsizliklerine dayanan bölgesel dengesizlikleri (TUTAR & DEMİRAL, 2007) yerelde gidereceği savıyla kurulan KA’ nın sadece bir AB projesi, bir AB dayatması olarak düşünmek, yeni sağ politikaları benimsemiş hükümetlerin, bürokrasideki öncü kadroların ve yerli sermaye örgütlerinin KA kurulması sürecindeki rolünün göz ardı edilmesi sonucunu doğuracağı; aynı zamanda toplumsal yapı ve ilişkiler üzerinde önemli etkileri olan ve yerel güç odakları dolayında daha etkin merkezi müdahaleye imkân tanıyabilen KA ile ilgili tartışmayı salt politika transferi konusuyla ya da ulus devlet-AB ilişkisiyle (dış dayatma ile) sınırlandırılmasının da doğru olmayabileceği ifade edilmektedir. (Karasu, 2009)

Bu nedenle her ne kadar problemler mevcut ise ve AB üyeliği ile ilgili devlet siyaseti 2006 yılında zirveye ulaşmış olsa da kamu politikasının oluşturulması noktasında toplumsal ve ekonomik gerçekliklerin dikkate alınması gerekliliğinden dolayı Ölçücülük yaklaşımının yanlışlanmadığı söylenebilir. Ancak, merkez ülkelerden alınan yaklaşım ve sistemlerin zamanla yerel koşullar ve olanaklar dikkate alınarak paydaşların ihtiyaçları doğrultusunda revizyona tabi tutulabilmesi gerçekliği merkez ülkelerin ulaştığı bilgi düzeyinin transfer edilerek yeni bilgi üretilmesinin mümkün olması, Ideametric tezini doğrulanmasına engel teşkil edebilmektedir.

4.4.YBS Disiplini ve COBIT Standardı Kapsamında Ölçücülük

YBS alanında ülkemizde kullanılan terminoloji daha çok tercüme edilerek uygulanmaya çalışılmasından dolayı reel yaşamda ve uygulamada karşılığını bulsun bulmasın “*bilişim*”, “*bilgi*”, “*enformatik*” ve “*enformasyon*” gibi kavramlar çoğu zaman aynı anlamda, birbirinin yerine kullanılan farklı kavramlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bilgi teknolojilerinin günlük hayata hızla girmesiyle daha çok kullanma ihtiyacı duyduğumuz bu kavramları farklı ifadelerle kullanır olmamız aslında gerek bu alanda akademik bilgi üretenlerin, gerek uygulamacıların ve kendini bilgi teknolojilerinin olanaklarıyla donatılmış ve kurgulanmış dünyasına hazırlayanların kafasını karıştırabilmekte ve bir kavram kargaşası yaşanmasına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra en önemli hususlardan birisi de bu alanda özgün yenilenebilir bilgi üretilmemesidir. (Efe, 2010)

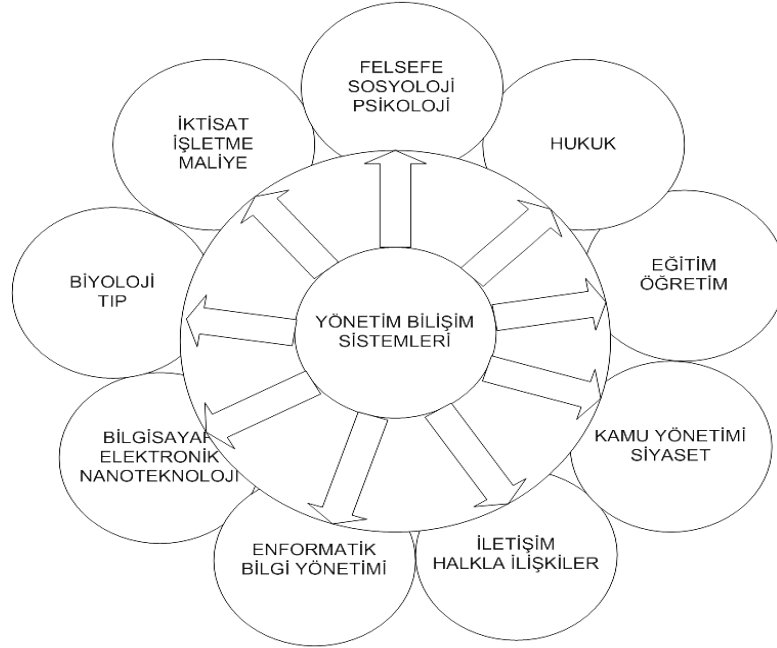
Oysa bilindiği gibi, bilimsel bilgi üretmede ve uygulamacıları destekleyecek bilimsel çalışmaları sağlıklı yürütmede, her şeyden önce kavramların açık, net ve anlam kargaşasına neden olmadan ortaya konması gerekir. Bu kavramların yerli yerine oturması, disiplininin gelişimi için de hiç kuşkusuz oldukça önemlidir. Yeni bir disiplin olarak YBS’nin ülkemizdeki gelişimini incelerken, her şeyden önce yukarıda söz edilen kavram kargaşasını ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bu kavram kargaşasının burada incelenmeye çalışılan disiplinin ülkemizde yeşermesi ve gelişmesinin önünde çok önemli bir engel oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. (Efe, 2010)

YBS, bir disiplin olarak, toplum bilim alanyazını içinde hızlı bir gelişme göstermesine, kısa süre içinde Amerika’dan Avrupa’ya atlamasına karşın paradigma geriliminden kurtulamamış gözükmektedir. Sözü edilen gerilimin üç kaynağı olduğu ileri sürülebilir. Bunlardan birincisi, bilişim, yönetişim ve yönetim ayrımının giderek zorlaşacağından teknik yönetimde profesyonelliğin sağlanamaması ihtimalidir.

İkinci sorun ise YBS disiplini, kamu yönetimi, ekonomi, hukuk ve işletme vb. gibi klasik disiplinlerin alanlarını istila etmesi yani inceleme nesnesinin büyümesi şeklindedir. Çünkü

sürekli yeni kavramlar bu alana girebilmekte ve diğer disiplinlerdeki kavramları da kolaylıkla içselleştirebilmektedir. Bu büyüme ile birlikte nesnesinde de belirsizlik ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle büyüme ya da belirsizleşmenin paradigmatik nedenlerinin irdelenmesi önem kazanabilmektedir.

Üçüncü gerilim kaynağı da, zamanında teknolojik çözümler dolayısıyla disiplin olma yolunda ilerleyen YBS’yi de kuşatacak bilgi ve enformasyon yönetimi “*Knowledge and Information Management*” gibi yeni disiplinlerin giderek güçlenerek YBS için tehdit oluşturabilmesidir. Çünkü YBS tarafından incelenen alanlar Bilgi Yönetimi tarafından da ele alınmakta ve yeni varsayım ve çözümlerle ortaya çıkabilmektedir.

Şekil 1: YBS' de Nesnesel Belirsizlik

Yönetim bilişim sistemleri çok uzun bir dönemde örgüt kuramı, bilgi kuramı, karar verme kuramı gibi doğrudan doğruya yönetim olgusuna yönelik disiplinlerle kesişme alanına sahiptir. Örneğin Frederick Winslow Taylor'un "bilimsel yönetim" yaklaşımı ve daha sonraları örgütsel verimlilik ya da etkinlik sorunları üzerinde odaklaşan "insan ilişkileri" ya da "davranışsal" okul söylemleri, sosyoteknik, kurumsal bilgi üretme/işleme ve aktör network kuramları yoluyla yönetim bilişim disiplininin diğer dalların etki alanına girebildiği söylenebilir. (Efe, 2010)

Bilişim alanında Türkçe alanyazında beliren en önemli sayılabilecek husus kuşkusuz kavramsal ve dil yapısından kaynaklanmaktadır. Örneğin İngilizcede enformation, information, knowledge ve inforatik gibi kelimeler Türkçe’de bazen bir birinin yerine kullanılabilirdiğinden dolayı “bilgi”, enformasyon” ve “bilişim” alanında kavram kirliliği ve belirsizliği denilebilecek sorunlar oluşmasına yola açmıştır. Enformasyon ve bilgi yönetimi ileride Cobit-5 yenilikçi yaklaşımıyla birlikte ayrıca değerlendirilecektir.

Bunun yanı sıra gene YBS (MIS) alan yazınında en temel ifadeler olan data, meta-data, reason, wisdom, logic, mind ve intelligence de farklı şekillerde algılanabilmektedir. Bu hususlarda oluşmuş sorunları çözmek aslında YBS nesnesi kapsamında

değerlendirilebilmesine rağmen bu sorunların kendisi aynı zamanda YBS’ nin varlık nedeni olabilmektedir.

Ölçücülük hipotezinin de merkez ülkelerde üretilmiş olan ekonomik determinizme dayanmasının içsel bir çelişki olarak gösterilebilir olması, tam liberal ekonomi politikası uygulayan ülkelerin küresel oyuncuların içerisinde kendi toplumsal gerçeklerini belirleyerek gereklerini uygulamanın zorluğu ve hegemonya aracı olarak toplumsal ve ekonomik gerçekleri biçimlendirme teşebbüslerinin “*dual deterministik*” felsefeye dayanabilmesi Ideametric’in doğrulanması kapsamındaki zorluklardan sayılabilir. Ancak, YBS disiplinini içselleştirmek için de gene merkez ülkeler tarafından üretilen ve kendi ihtiyaçlarına göre tanımlanan paradigmaları anlamak ve onlara göre çözüm geliştirmeyi gerektirdiğinden dolayı bu noktaya özellikle dikkat çekilmiştir. Örneğin veri, meta-data, veri madenciliği, veri işletmeciliği, enformasyon, enformatik, IT Governance, bilgi (knowledge), hikmet (wisdom), ERP (Enterprise Resource Planning), SAP (System, Applications and Products), MIS (Management Information Systems), SDI (Spatial Data Infrastructure) ve bilişim gibi kavramlarda olduğu gibi aslında YBS disiplinin tamamen yabancı dillerdeki akademik literatüre dayanmaktan bu alanda kullanılan terminoloji, ifade biçimleri, kavramlar ve bunlara yüklenen anlamlar da üretici ülkelerdeki teknik altyapı ile toplumsal ihtiyaç ve bilgi düzeyindeki zaman farkına göre çoğunlukla değişebilmekte, belirsizleşebilmekte ve farklılaşabilmektedir.

Bu bağlamda zaman ve teknik-sosyal şartların farklılığı bir paradigma olarak ortaya çıkabilmekte ve bunun post-modern dönemde bilişim sistemleri yönetimi ve hakimiyetine dayalı hale geldiği söylenebilir. Çünkü üretim araçları bilişim sistemleri kullanılarak çalıştırılabilmekte, teknolojik bilgi düzeyi bilişim sistemlerinin kullanımına dayanmakta, ulus aşırı sermaye akımları sanal ortamlarda cereyan etmekte, uluslararası finansal operasyonlar elektronik mekanizmalarla yapılabilmekte ve dolayısıyla birikim rejimi de siberetik ortamlarda şekillenebilmektedir.

Cobit-5 gibi ithal edilen model ve standartlar ve bunlar tarafından kullanılan referans kavramların anlaşılması, yorumlanması ve uygulanmasında farklılıklar olabilese de getirdiği yaklaşımın yerelin ihtiyaçlarını gözetmeyi ve mevcut kaynakların bunları tehdit eden risklere göre doğru bir şekilde kullanmayı gerektirmesi Ölçücülük paradigmasına uygun olabilecek bir nitelik arz edebildiği söylenebilir. Yani Ölçücülük tarafından iddia edilen “her ülkenin toplumsal ve ekonomik gerçeklikleri farklı ise yönetsel gerçeklikleri de farklı olmalıdır” savı ile COBIT-5 tarafından “(içsel ve dışsal) paydaşların ihtiyaçlarına göre kaynak/risk/değer optimizasyonu yapıldıktan sonra kurumsal hedefler belirlenir” ilkesinin paralel anlamları ifade etmekte olduğu söylenebilir. Bu alanda yapılmış bir doktora tezi çalışmasında COBIT modelinin uygulanabilirliği ortaya konulmuştur. (EFE, 2015)

Şekil 2. COBIT-5 Hedef Basamakları (EFE, 2015)

Kamu politikası döngüsü içerisinde problem tanımlamanın Ölçücülük çerçevesinde ve politika penceresine uygun olarak yapılmadığı ve COBIT-5 çerçevesinin de Ölçücülük savlarıyla ilişkili olabildiği ve kamu politikası analizinde problem belirleme yaklaşımının ihtiyaçlara göre kurumsal hedef belirleme ile çelişkili olmadığı düşünülmektedir. Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere, YBS kapsamındaki COBIT-5 çerçeve standardı, kurumsal yapılanma ve hedeflerinin, bilgi teknolojileri (BT) önceliklerinin ve yönetselliği gösteren gerçekleştiricilerin kurumsal düzlemde belirlenmesi noktasında toplumsal gerçekliği gösteren mevcut ekosistem çerçevesinde “paydaşların ihtiyaçlarını belirleme” yaklaşımını esas kılmaktadır. Bundan dolayı toplumsal gerçeklikler ışığında yönetselliğin belirlenmesi gerekeceğinden bu noktada bir paradigma gerilimi olduğu düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Yapılan çoklu analizler sonucunda, Ölçücülük hipotezinin temel varsayımlarının doğrulanabildiği ancak kuramlaşma potansiyeli için daha detaylı kavramsal ve kuramsal analizlerle geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Hipotezin toplumsal gerçekliklerin salt maddi üretim ilişkileri ve üretici güçler kapsamında değil kültür, sanat, dini değerler ve tarihsel düzlemde toplumların temel karakteristiklerini veren diğer değişkenlerin de dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır. Bunun yanında, idari reformlarla merkez ülkelerinden politika transfer edilmesiyle elde edilecek yönetselliklerin ve idari biçimlenmelerin mevcut toplumsal gerçeklikleri de olumlu yönde geliştirebileceği ve kapitalistleşmiş merkez ülkelerin geçirmiş olduğu olumsuz tecrübeler yaşanmadan toplumsal koşulların inşa edilmesinin olanaksız olduğu ispatlanamamaktadır. Kuşkusuz bu durum, toplumsal ihtiyaçların doğru tespit edilmesi

ve ihtiyaç duyulan yönetsel reformların veya uygulanacak modellerin uyarlanabilirliği ile ilişkilidir. Kötü bir şekilde yapılan ihtiyaç tespiti ve yanlış yapılan uyarlamalar ve bunların daha sonra değişen toplumsal koşullara göre yeniden biçimlendirilebilirliği ve bu konudaki idari yetkinlik ve çeviklik temel belirleyicilerdendir. Ancak yer halükarda toplumsal gerçeklikleri geliştirecek olan yönetsel gerçekliklerin insan potansiyeli, teknik ve uygulama bilgi ve becerisi ile bunların zamanında ilgili mekanizmalara aktarılmasını sağlayacak olan politik, idari, akademik ve iş dünyasının ekosisteminin niteliğiyle de ilişkilidir.

COBIT modeli çerçevesinde yapılan analizlerde; modelin yönetim ve yönetim sistemlerini paydaşların ihtiyaçları çerçevesinde konumlandırılması gerekliliğini ortaya koyması bu anlamda bu modelin kalkınma ajansları için uygulanabilir bir model olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak modelin teknik bilgisi ile uygulama tecrübesini ortaya koyabilecek insan sermayesi yetkinliği ile bu modelin sonuçları konusunda paydaşların bilinç farkındalıklarının sağlanamaması ve değişen koşullara göre modelin dinamiklerinin değiştirilmesinin gerektirdiği ileri düzeydeki kapasitesinin ortaya konulamaması durumunda istenilen yönetsel gerçekliğin elde edilmesinin olanaklı olmayacağı söylenebilir. Dolayısıyla COBIT standardının teknik olarak uygulanabilirliği ve modellenebilirliği mümkün olsa bile, sürdürülebilirliği için gerekli olan yenilikçi idari kapasite, adaptif düzenleme alt yapısı ve iç-dış paydaşların yüksek farkındalıklarının mevcut toplumsal ekonomik ve sosyal gerçekliklerimiz sonucunda kısa dönemde elde edilebileceği ortaya konulamamaktadır. Ancak bu ve benzeri standart ve modeller uygulanmadan bu modelleri üretebilecek toplumsal gerçekliklerin dinamikleri ile bunları sağlayan ve sürekli yenileyerek bilgi üreticiliği açısından merkezi konuma yerleşebilen yönetsel dinamik ve gerçeklikleri anlayıp karşılaştırabilme yetkinliğinin elde edilmesi de olanaklı görülmemektedir. Dolayısıyla salt anlamda kopyacı ve ulusal koşullar ile mevcut kapasite dikkate alınmaksızın yapılan idari reformlar hariç olmak üzere, toplumsal gerçekliklerle yönetselliklerin geliştirilmesi merkez kapitalist toplumdaki koşullar ve gerekliliklerinin anlaşılabilmesiyle de ilişkili olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Ö. (2006). Türkiye’de Kamu Yönetimi İncelemesini Tanımlayıcı Bir Kavram Önerisi: Ölçücülük-Ideametric. *Amme İdaresi Dergisi, Cilt 39, Sayı 4, Aralık* , 159-193.
- Akbulut, Ö. Ö. (2003). Türkiye’de Siyasal İktidar Sorunsalı Açısından Başbakan. *Amme İdaresi Dergisi, Cilt 36 Sayı 3*, 21-48.
- Akdoğan, A. (2011). Türkiye’de Kamu Politikası Disiplininin Tarihsel İzleri. F. Kartal içinde, *Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları* (s. 75-98). Ankara: TODAİE.
- Akın, N., Dulupçu, M. A., Külerü, F., Sarı, V. İ., & Bİngöl, N. (2006). *Bölgesel Gelişmede Temel Araçlar ve Koordinasyon Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. ANKARA: DPT.
- Aykın, H., ARSLANBAŞ, M., DERE, A., ÖZÇELİK, A., BOYALI, C., CECELİ, F., et al. (2014). *Kalkınma Ajansları İnceleme ve Araştırma Raporu (Hizmete Özel)*. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu.
- Çimen, A. (2013). Türkiye’nin Bölgesel Kalkınma Politikalarının Avrupalılaşması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi – Sayı 38*, 67-86.

- DDK, Aykın, H., ARSLANBAŞ, M., DERE, A., ÖZÇELİK, A., BOYALI, C., et al. (2014). *Kalkınma Ajansları İnceleme ve Araştırma Raporu (Hizmete Özel)*. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, <http://www.tccb.gov.tr/faaliyetler/ddkraporlari/>.
- DPT, A. B. (tarih yok). *2003 yılı katılım ortaklığı belgesi*. 05 09, 2014 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı: <http://ab.gov.tr/index.php?p=123&l=1> adresinden alındı
- Efe, A. (2010). Yönetim Bilişim Sistemleri Disiplininin (YBS) Paradigmatik Analizi. *Kamu Yönetimi ve Teknoloji KAYFOR-VIII*. Ankara: TODAİE.
- EFE, A. (2015). *Türkiye'de Kalkınma Ajansları için bir COBIT-5 Yönetişim Modellemesi*. Ankara: TODAİE (Basılmamış Doktora Tezi).
- EFE, A. (2016). Toplumların Yönetimsel Gerçekliğinin Oluşumu Üzerine Bir Kuram Denemesi: Ölçücülük (Ideametric) Yaklaşımına İnanç e Kültür Üzerinden Kritik. *Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi*.
- Eryılmaz, B., & Tuncer, A. (2013). Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries) Cilt/Volume: 8, Sayı/Number:1, 165-189*.
- Essays, U. (2013, November). *The History Of The Modernization Theory Sociology Essay*. ukessays: <http://www.ukessays.com/essays/sociology/the-history-of-the-modernization-theory-sociology-essay.php?cref=1> adresinden alınmıştır
- Ferkiss, V. C. (1966). Theory and Reality in the Study of Development. *Public Administration Review, June 1,* 127-136.
- Fuchs, C. (2010). Theoretical Foundations of Defining the Participatory, Co-Operative, Sustainable Information Society. *Information, Communication & Society, 10 Feb , Volume 13, Issue 1,* 23-47.
- Karasu, K. (2009). Yerelleşme Söylemi ve Bölge Kalkınma Ajansları. *MEMLEKET SiyasetYönetim, Cilt: 4, Sayı: 11,* 1-43.
- KB-BGYUGM. (2014). *Devlet Denetleme Kurulu Kalkınma Ajansları Araştırma ve İnceleme Raporu Kapsamında Alınacak Tedbİrler*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı (hizmete özel).
- Keskin, H., & Sungur, O. (2010). Bölgesel Politika Ekseninde Yaşanan Dönüşüm: Türkiye'de Kalkınma Planlarında Bölgesel Politikaların Değişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 271-293.
- Övgün, B. (2008). Bir Politika Transferi Örneği: Kalkınma Ajansları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,* 62-3 , 233-255.

Öztürk, A. (2009). *Homojen ve Fonksiyonel Bölgelerin Tespiti ve Türkiye için İstatistikî Bölge Birimleri Önerisi*. Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezleri Yayın No: 2802: esk.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FCE4F4BE79F81E46F3 adresinden alınmıştır

TBMM. (2006). *5449 sayılı Kanun Gerekçesi*. 05 09, 2014 tarihinde Dicle Kalkınma Ajansı: <http://www.dika.org.tr/photos/files/Kalk%C4%B1nma%20Ajanslar%C4%B1n%C4%B1n%20Kurulu%C5%9Fu,%20Kooordinasyonu%20ve%20G%C3%B6revleri%20Hakk%C4%B1nda%20Kanunun%20Genel%20Gerek%C3%A7esi.pdf> adresinden alındı

TUTAR, F., & DEMİRAL, M. (2007). Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan*, 65-83.

WEICK, K. E. (1989). Theory Construction as Disciplined Imagination. *Academy of Management Rievew, Vol. 14, No. 4*, , 516-531.